

Enkele opmerkingen over rekenen en de rekentoets in het voortgezet onderwijs

Jan Karel Lenstra
4 december 2013

1. Rekenvaardigheid en taalbeheersing zijn basisvaardigheden die iedereen nodig heeft om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. De rekenvaardigheid van kinderen en jongeren gaat langzaam achteruit. De overheid maakt zich daar terecht zorgen over.
2. Rekenvaardigheid moet worden aangeleerd in het primair onderwijs. Het blijkt nodig dat er ook in het begin van het voortgezet onderwijs aandacht aan rekenen wordt besteed, in het bijzonder aan breuken. De overgang van rekenen naar wiskunde is daarbij een geleidelijke en geen inhoudelijke zaak; een onderscheid tussen beide is kunstmatig.
3. Het voortgezet onderwijs heeft mede tot taak eerder aangeleerde vaardigheden in rekenen en taal te onderhouden. De vakken Wiskunde resp. Nederlands hebben daarbij een leidende rol. Veel andere vakken bieden contexten waarin rekenen en taal op een natuurlijke manier worden toegepast en onderhouden. Voor rekenen geldt dat voor de natuurwetenschappelijke vakken, geschiedenis, aardrijkskunde en economie. Wiskunde zelf hoeft daarom geen bijzondere aandacht te besteden aan de contexten van het rekenen.
4. Wanneer het onderhoud van de rekenvaardigheid in het voortgezet onderwijs tekortschiet, moeten allereerst de kerndoelen en leerlijnen van het vak Wiskunde worden geanalyseerd en aangepast. Het kan ook wenselijk zijn te komen tot een afstemming met de manier waarop rekenen in de vakken met een kwantitatieve component aan de orde komt.
5. De Staatssecretaris van OCW heeft ervoor gekozen de rekenvaardigheid in het voortgezet onderwijs op een andere manier te onderhouden, via een aparte rekentoets. Dat is een zware maatregel, die een extra leer- en onderwijslijn introduceert met een aparte serie toetsen. Ik acht dit een onnodige verzwaring van het programma.
6. Mijn aanbevelingen zijn de volgende. Toets niet meer dan nodig is. Onderhoud rekenvaardigheid binnen de Wiskunde en toets het als deel daarvan. Als de Staatssecretaris toch wil vasthouden aan een aparte rekentoets, laat hij die toets dan beperken tot de kern van het rekenen, en laat hij niet de nadruk leggen op contexten, die al door veel andere vakken worden geboden.

Jan Karel Lenstra (jkl@cw.nl) is voormalig directeur van het Centrum Wiskunde & Informatica in Amsterdam en emeritus-hoogleraar optimalisering aan de Technische Universiteit Eindhoven. Hij was voorzitter van de commissie "Rekenonderwijs op de basisschool" van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.